

Landschappelijke inpassing erf aan de Meenscharweg 37, 8467 SC Vegelinsoord

Maart 2021

Buro Greet Bierema, Vriesburgerweg 20, 8475 EK Nijeholtpade, greetbierema@planet.nl

Inleiding

In het Wijzigingsplan Haskerweide van maatschap L., J., en S. van de Zijl, wordt het volgende geschreven over de landschappelijke inpassing. “De uitbreiding van het agrarisch bedrijf met extra bebouwing en de vergroting van het bouwvlak wordt landschappelijk ingepast, waarbij gebruik wordt gemaakt van de Nije Pleats methode. Het perceel zal met gebiedseigen beplanting worden ingeplant. De initiatiefnemer moet de landschappelijke inpassing in stand houden.”

In verband met de Corona-pandemie is een keukentafelgesprek op de locatie van de aanvragers, samen met de gemeente, adviseurs en de welstansorganisatie helaas niet mogelijk. Na overleg met de gemeente De Fryske Marren is dit plan door landschapsarchitect ir. G.J Bierema van Buro Greet Bierema uit Nijeholtpade opgesteld, in samenspraak met Anne Feenstra van Allcad BV en de initiatiefnemers van melkveebedrijf Haskerweide.

In verband met deelname aan de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV) is de verklaring van inschrijving in het Architectenregister bijgesloten.

Landschappelijke analyse

Ontstaansgeschiedenis omringde landschap

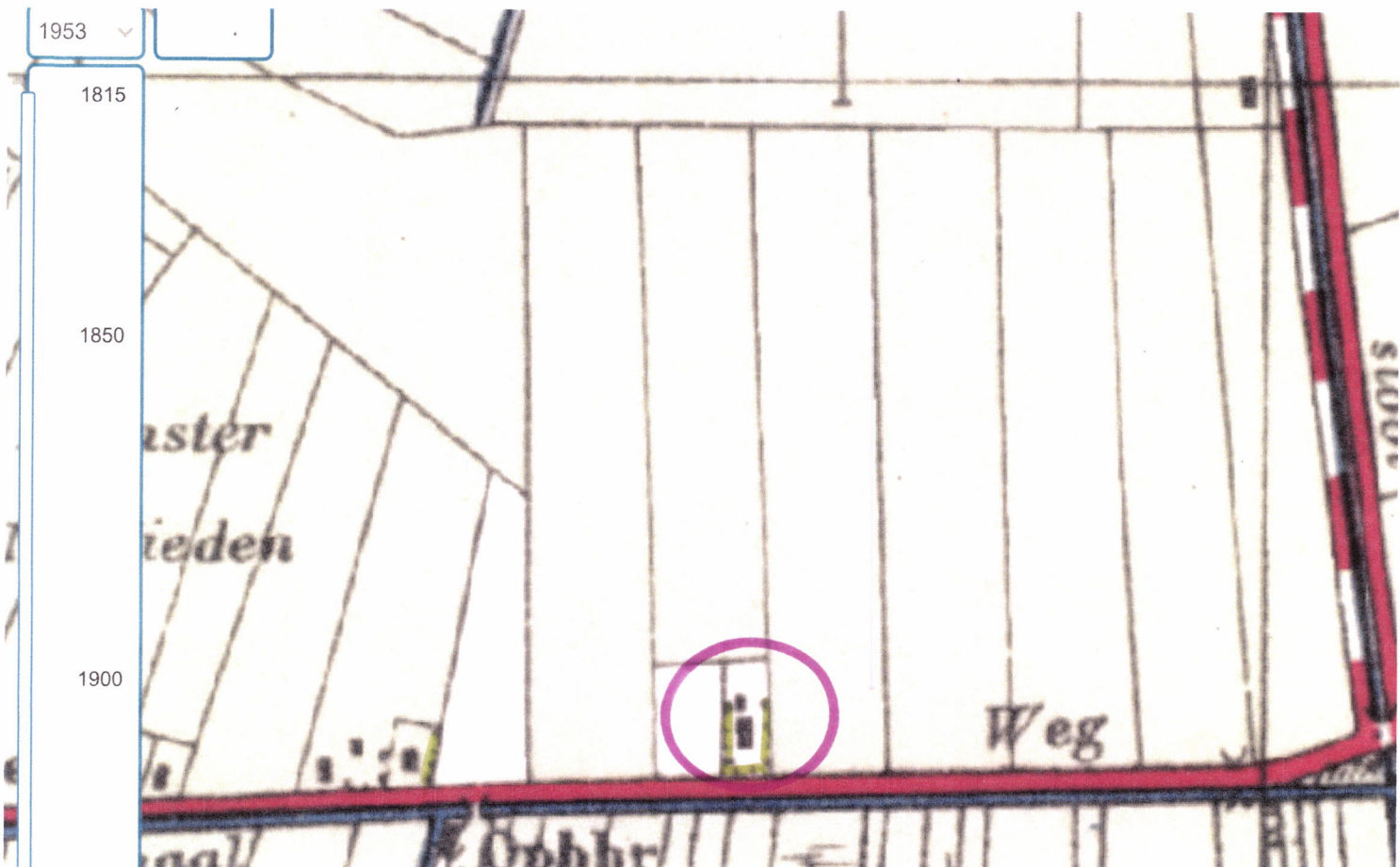
Een groter contrast tussen de periode van de vervening en de herinrichting van het gebied rond de boerderij is bijna niet mogelijk. De verveningsmethode in de Haskermaden leidde tot het ontstaan van petgaten; langgerekte smalle plassen, gescheiden door wallen of dijkjes. De petgaten groeiden na verloop van tijd dicht. Ook bomen en struiken ontwikkelden zich daar spontaan, zoals op de topografische kaart schematisch is weergegeven. Het landschap zou men toen als half open kunnen karakteriseren. De ontginning van de Haskerveenpolder had als gevolg dat er een rationeel en zeer open weidelandschap ontstond met lange lijnen. Alhoewel in 1948 is gestart met de wijzigingen, worden deze op de topografische kaarten van 1952 en 1953 duidelijk. Het huidige melkveebedrijf is rood omcirkeld. De plek was er al sinds de crisisjaren en er is gebouwd op een zandkop.

Het landschapsplan uit 1948 voorzag in een patroon van beplanting langs de wegen. De voor dit erf belangrijke wegen vanwaar zicht is op het bedrijf; de Meenscharweg, de Middenweg en de Zwarte Weg kregen een verschillende beplantingswijze. De Meenscharweg kreeg een laanbeplanting van essen, de Middenweg kreeg geen beplanting en de Zwarte Weg een brede dichte houtsingel aan de oostzijde van de weg met bomen aan de westzijde. Als gevolg van deze keuze is het zicht op het boerenbedrijf altijd al groot aan alle zijden.

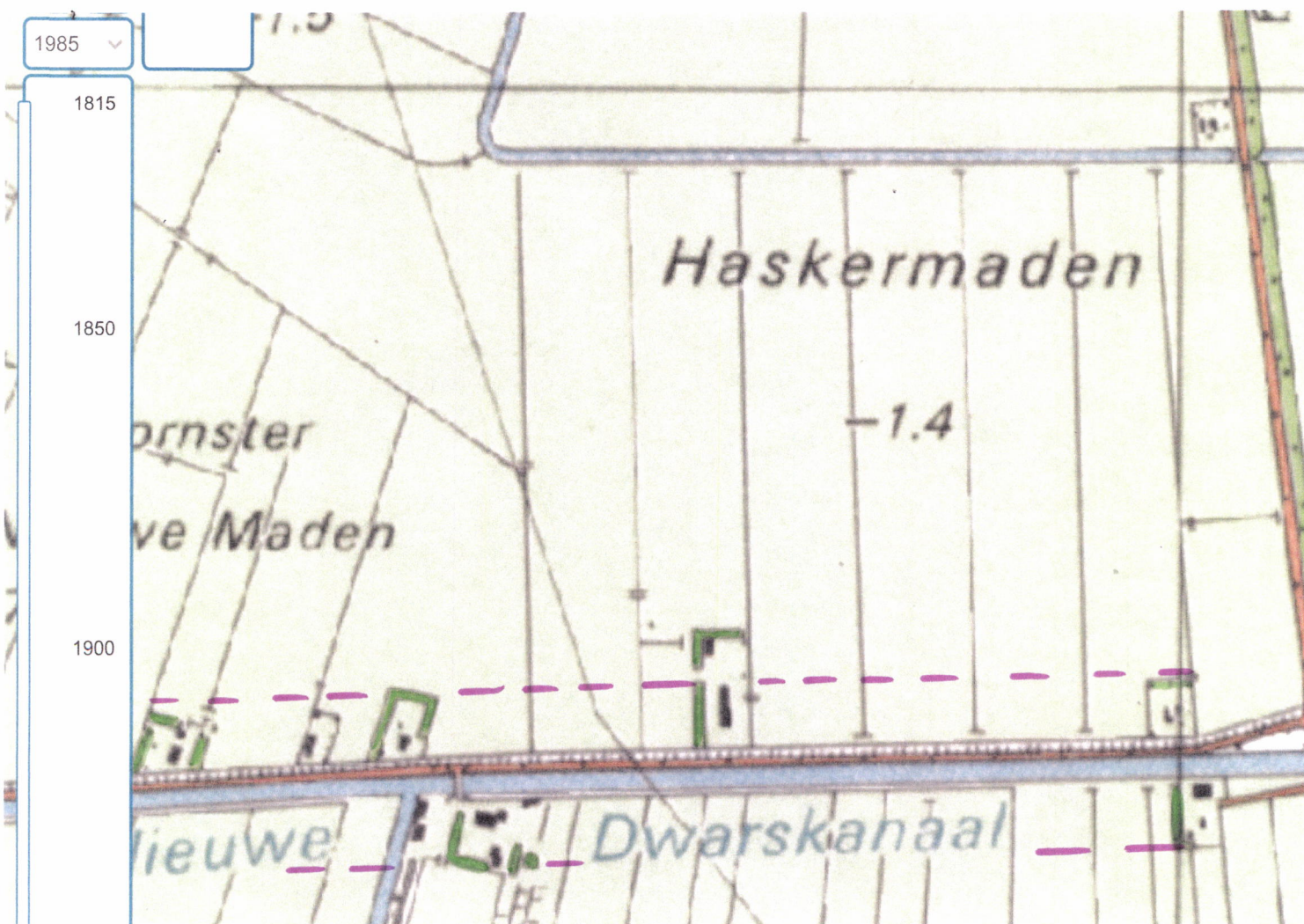
Alle erven werden in principe gebouwd op rechthoekige percelen, die eruit zien als terpen als gevolg van het verschil in hoogteligging na het afgraven van het veen. Dit erf is een rechthoekig gemaakte zandkop, en is daarmee een uitzondering. De kaarsrechte Meenscharweg als dijk heeft dezelfde hoogte (ca. 0 NAP) als deze terpen en is aangelegd aan de noordzijde van de gekanaliseerde sloot De Welle, nu Nieuwe Dwarskanaal geheten. Het verschil in hoogte (tussen 0 en -1.4) is een belangrijk kenmerk. De voor deze polder kenmerkende bebouwing met hoge kappen en rode pannen is op het erf reeds vele jaren gelden vervangen door nieuwbouw, omdat de oude door brand werd verwoest. Er werden ook veel bomen aangeplant, maar daar is weinig meer van over.

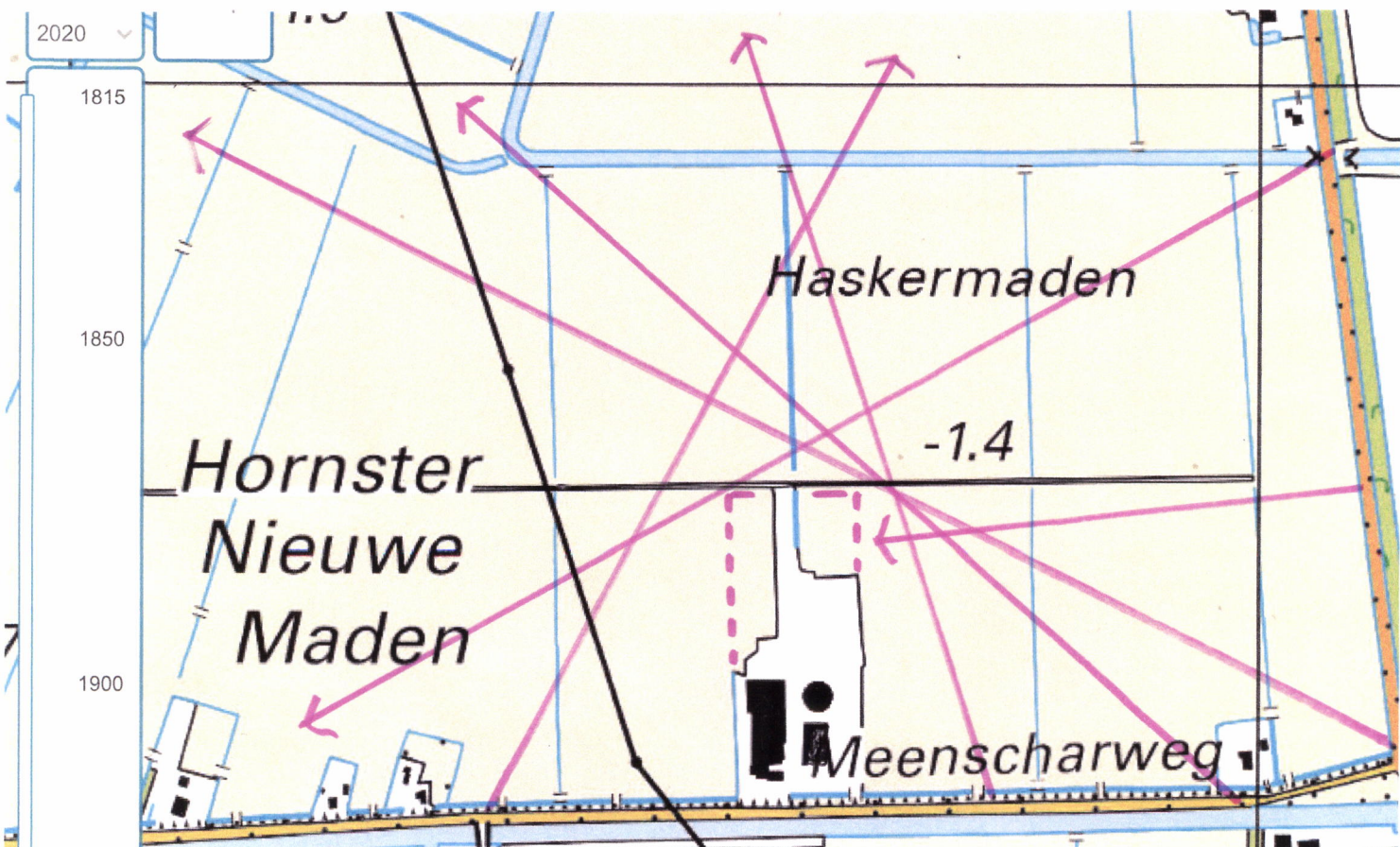
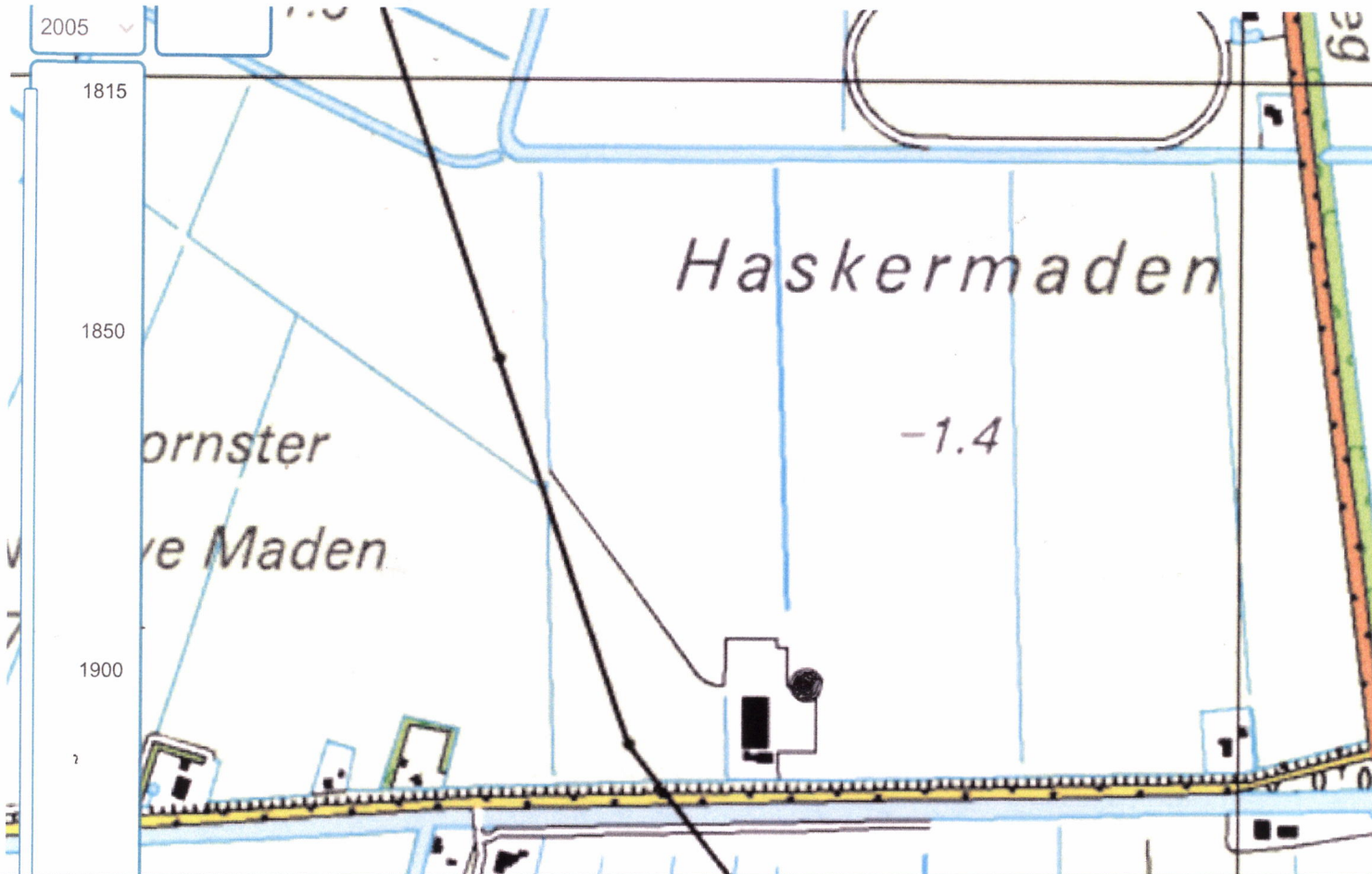
In de notitie uit 2011 van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed over 'Ruilverkaveling' wordt vermeld dat erfbeplanting vaak is toegepast door middel van singels, maar dat het geen algemeen kenmerk is. Bovendien is de erfbeplanting later vaak gerooid in verband met uitbreiding van de bedrijven. Zo schrijft de Rijksdienst ook, dat er nauwelijks erfbeplanting in de heringerichte Haskerveenpolder in Friesland is, maar gaan de boerderijen in een ander veengebied, bij Vriezenveen in Overijssel juist schuil in het groen. Bekijken wij echter de kaart van 1953 en de erven in het veld, dan zien we oorspronkelijke singels en deze bestaan hoofdzakelijk uit els. De plantwijze is wisselend: tussen één rij bomen in de teen van de sloot tot een bredere en daardoor dichtere singel. Daarnaast staan er parkbomen in de voortuinen. Zo staan er twee grote bomen op het melkveebedrijf uit 1983, nabij het voorhuis. De notitie schrijft ook dat wanneer noodzaak tot verandering zich aandient, dat dan zaak is om het landschap herkenbaar te houden. Niet 'bevriezen', maar 'voortborduren' met respect voor en in samenhang met de waarden.

Groot contrast tussen een halfopen en een open landschap.



Op de twee onderstaande topografische kaarten uit 1975 en 1985 wordt nogmaals duidelijk dat er sprake was van een brede singelbeplanting. Blijkbaar aangeplant aan de zijde waar de meeste wind vandaan komt. De verruiming van het bedrijf speelde zich logischerwijze eerst af naar het noorden.





Landschappelijke inpassing

Dat het landschap geen bevroren situatie kan zijn, blijkt uit deze aangevraagde wijziging. Met de geleidelijke toename aan bebouwing met voer- en mestopslag op het erf in de afgelopen jaren is de hoeveelheid erfbeplanting niet evenredig meegegaan. Er is ook veel beplanting niet goed aangeslagen. Van de houtsingel uit de periode rond 1975 is niets meer aanwezig. Er is een rij beuken aan de oostzijde geplant en kortgeleden een rij peren aan de westzijde. Beide rijen hebben nog weinig effect. De beukenhaag tussen de voortuin en de berm van de weg is goed aangeslagen. De linde en de beuk verwijzen naar de plek van een oorspronkelijk erf aan de weg; het erf is geen latere toevoeging.

Met de landschappelijke inpassing kan in één keer het erf weer als totaal worden ingepast. In verband met de impact op de openheid van het landschap hoogst noodzakelijk. De wijze waarop het nu is gedacht is anders dan in het verleden.

Soms kan men kiezen voor een beperkte beplanting, omdat de gebouwen dusdanig zijn dat het zicht daarop gewenst is. Het idee kan zelfs opgaan in een zeer open landschap. Maar dat geldt niet voor dit erf. De ruimtelijke en architectonische kwaliteit is met name door de stapsgewijze groei onvoldoende, de lengte van het nieuwe erf steekt zonder beplanting aandacht vragend te ver de open ruimte in, het lange complex is een uitzondering en de nok- en goothoogte van de gebouwen is te wisselend.

De vraag is dan vervolgens of een ruim beplant achtererf wel mogelijk is. Het is de beste wijze om de openheid te handhaven en op deze specifieke locatie in het landschap is het geschikt te noemen. Het erf bevindt zich gelukkig bijna aan de rand van de grote open ruimte en het lange erf ligt in dezelfde richting van de vervening, ooit met de half volgegroeide petgaten. De meeste beplanting is nu voor het aanzicht noodzakelijk aan de noordoost- en oostzijde en daar is ruimte voor.

Bij het ontwerp spelen een rol: de lange lijnen in het landschap, de hoogteverschillen binnen het erf zelf en die ten opzichte van het landschap, de tweeverdeling in voorerf en achtererf, veel zicht op achterzijde van het uitgebreide erf waardoor deze geheel door beplanting zou moeten worden begrenst, behoud van goede ventilatie in de stallen, elzen in een singel of solitaire elzen omdat dat streekeigen is en ingetogen kleurgebruik van de nieuwbouw.

Wat reeds lang bekend is, maar nu opnieuw betekenis krijgt, is het feit dat alle soorten elzen de Frankia-bacteriën hebben, waarmee ze stikstof kunnen binden. Uitstoot van stikstof kan zo worden teruggedrongen. Daar kunnen deze nieuwe elzen dus een bijdrage aan leveren. Het zal gaan om *Alnus glutinosa*, de zwarte els. De singel kan aan de zijkant geschoren worden.

De verlenging van de sleufsilos komt achter de bouw van de stal aan. Daarom wordt daar pas aangeplant als de aanleg van de silos is uitgevoerd.

Het plan

De woning, de werktuigenberging, de stallen en de opslagloods staan nagenoeg allemaal op dezelfde peil. De trits aan stallen bestaat uit drie delen, met een gelijk vloerpeil maar een

verschillende nokhoogte: de laatst gebouwde stal wordt de hoogste. De directe omgeving van de gebouwen heeft echter een tegenstelde hoogteligging: daar waar het achterste deel van de nieuwe stal staat is het laagste. Doel is om aan te aarden met uitkomende grond.

Het erf is in drie gebieden onder te verdelen. Deel A. noemen we de 'terpzone', deel B. het 'tussengebied' en deel C. is de 'uitbreiding'. We beginnen achteraan.

. deel C. De nieuwe beplanting aan de rand van de uitbreiding volgt de gedachte van de lange lijn en de algemeen aanwezige boom in het gebied: de els. Er wordt gekozen voor solitaire elzen langs de stal in verband met ventilatie. De stammen zijn opgekroond en de onderlinge afstand is 8 meter. De solitaire bomen worden geplant in het talud. Dit is nodig om afstand tot de stal te behouden. Zij volgen het bijzondere hoogteverschil op deze locatie. De onderkant van de kroon van de bomen loopt parallel aan de goot van de stal. De hoogte van de stammen zal dus niet gelijk aan elkaar zijn. Dit vereist maatwerk om een goede ventilatie in de stal te behouden. Het wordt bijzonder. En het zorgt voor een goede inpassing van de stal in het landschap. Drie zijden van de vaste mestvaalt krijgen een grondtalud. De open zijde ligt aan de noordzijde, aan het betonpad. Het zijn bomen die worden geplant, samen met boompalen.

Als tegenwicht komt er als principe een stevig en gesloten elzensingel van zes meter breedte aan de noordoost- en oostzijde. Die elzen worden als 'veren' op 1 meter afstand van elkaar aangeplant. Daarmee wordt de verlengde terp onzichtbaar. Houtsingels van zes meter breedte zijn in de maatlat als richtlijn opgenomen. Uitzicht op de koeien in de weiden is mogelijk. Gaten in de bestaande beplanting langs de sleufsilo's worden alvast aangevuld met elzen. Die beplanting bestaat reeds uit diverse soorten streekeigen bomen en struiken.

. deel A. De bestaande beplanting blijft in de terpzone met de drie inritten gehandhaafd. De basis met de twee grote bomen, de rij beuken en de rij peren, met de beukenhagen langs de weg, spelen een dominante rol. Deze zone laat de gebouwen zien vanaf de openbare weg.

. deel B. Het tussengebied is een verbijzondering op het erf. Op de 'plein'ruimte komen loop- en rijlijnen samen. Hier wordt aan de oostzijde de gesloten elzensingel doorgezet. De bestaande beuken blijven staan. Er blijft een kleine opening van 10 meter breed. Het versterkt het idee van de lange lijn. Aan de westzijde volgt de beplanting de bebouwing. De peren langs de eerste twee bestaande stallen blijven gehandhaafd. Ter hoogte van 'het strohok' begint de rij met solitaire elzen in het talud.

Bebouwing

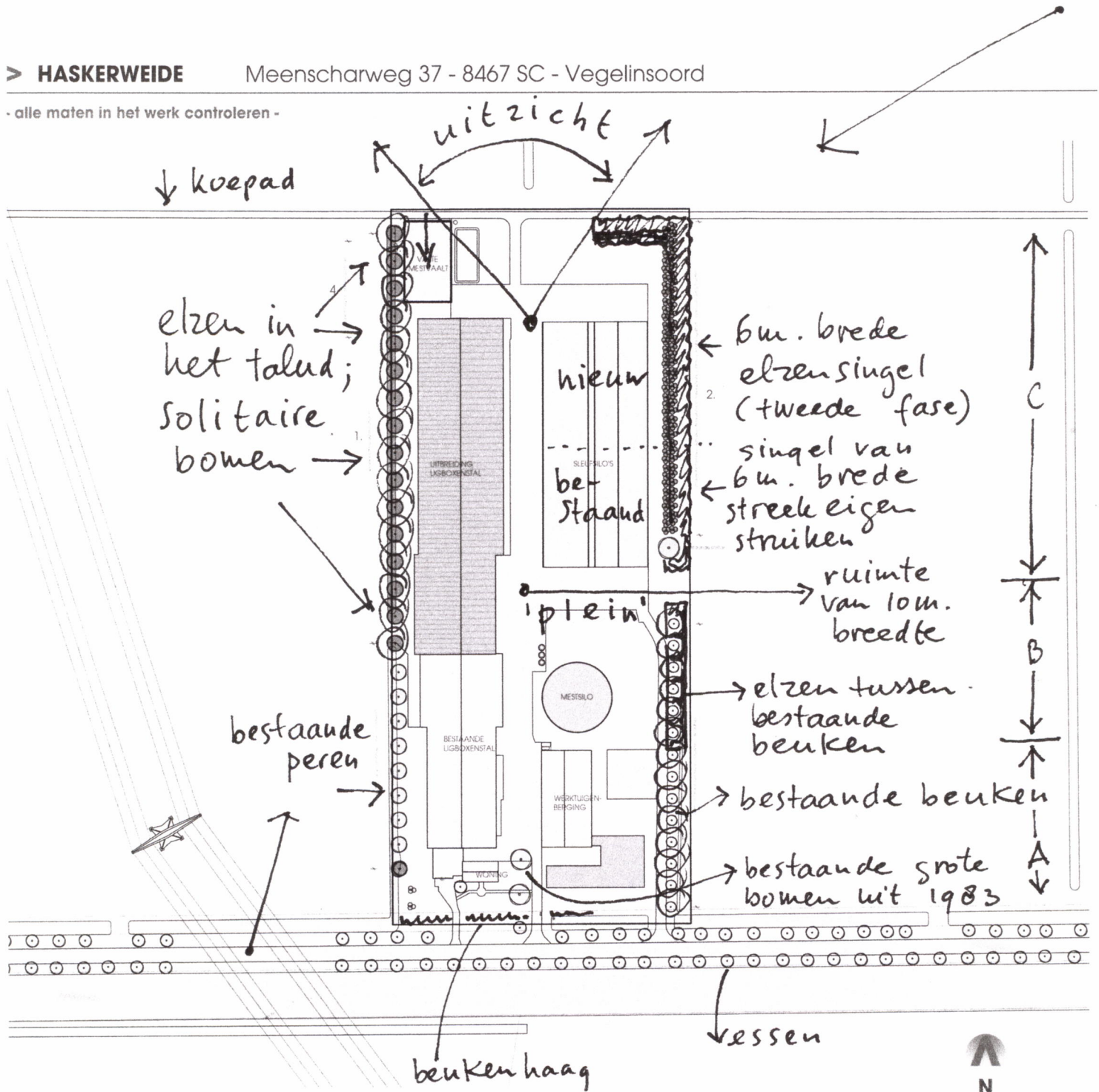
Om de nieuwbouw zo gedekt als mogelijk te maken is het plan om het dak in een mat donkergroen-grijze (greengrey mat, van Colorcoat) uit te voeren, om zo min als mogelijk op te vallen in de omgeving.

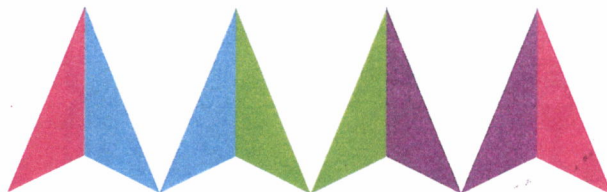
Het landschapsplan

> HASKERWEIDE

Meenscharweg 37 - 8467 SC - Vegelinsoord

- alle maten in het werk controleren -





Mevrouw ir. G.J. Bierema
Vriesburgerweg 20
8475 EK NIJEHOLTPADE



Datum: 18-12-2014
Plaats: Den Haag



VERKLARING VAN INSCHRIJVING IN HET ARCHITECTENREGISTER

Bureau Architectenregister verklaart hierbij dat

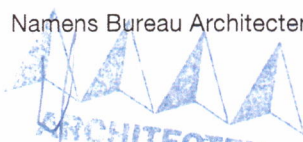
Mevrouw ir. G.J. Bierema
Vriesburgerweg 20
8475 EK NIJEHOLTPADE

geboren op: 27-11-1953

als tuin- en landschapsarchitect staat ingeschreven in het architectenregister, bedoeld in artikel 2 van de Wet op de architectentitel.

De registratie heeft plaatsgevonden onder registratienummer 3.920106.001 met ingang van 11-02-1992.

Namens Bureau Architectenregister,


ir. M. del Canho MRE,
directeur.